

EZELİ ÜTOPYA

Önsöz: Mahir Sayın

Teslim Töre

Mustafa Kahya

Alper Taş

Figen Yüksekdağ

Aydemir Güler

Gültan Kışanak

Doğın Tarkan

Dün, Yarın; “ Sosyalist Sol” Söyleşileri

Röportaj: M Sait Demir

Yayına Hazırlık: Ali Cevat Palođlu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ YERİNE

Mahir Sayın 7

Teslim TÖRE

Türkiyede sosyalizmin dünü bu günü geleceğine dair.....13

MUSTAFA KAHYA (SYKP)

“Devletin Kendisi Zaten Derindir” 17

ALPER TAŞ ÖDP

“Dostlarımıza İyi Gelen, Düşmanlarımı da Ürküten Bir Parti Olacağız.” 61

AYDEMİR GÜLER TKP

“AKP, En Zayıf Olduğu Döneme Girdi” 99

FİGEN YÜKSEKDAĞ ESP

“Devrimin güncelliği ile kurduğumuz somut ilişki ESP’yi var eden düşüncedir” 131

GÜLTAN KIŞANAK BDP

“Eşitlik, özgürlük, adalet arayışının partisiyiz” 207

DOĞAN TARKAN DSİP

“İşçi sınıfının büyük çoğunluğunun, büyük kesimlerinin sokağa çıktığı ve politik taleplerle sokağa çıktığı bir devrim tahayyül ediyoruz.” 261

ÖNSÖZ YERİNE

Sosyalizm ekonomizmi bir kez daha açacak

Ezeli ütopya

Sosyalizm arzusu ve eylemi tüm sınıflı toplumlar boyunca insanlığın kaybettiği komünal toplum cennetine geri dönüş çabaları olarak hep var oldu. Köleler, serfler efsanelerinde yaşatmaya devam ettikleri komünal “cenneti” yeniden kurabilmek için sınıflı toplum cehennemine dünyanın dört bir yanında isyan ettiler. Spartaküsler, Karmatiler, Bogomiller, Babekler, Bedretiniler hep kolektivist bir toplum yaratmak için mücadele etmiş toplulukları oluşturur. Ne var ki, bunların hayalleri sınıflı toplum dünyasını alt edemedi. Onların mirası ütöpik sosyalizm düşüncesi olarak tarihler boyu akıp geldi.

Modern toplumun oluşması ve kapitalizmin bir dünya sistemi haline gelişi sosyalizmin bir ütopya olmaktan çıkıp gerçeklikte var olabilecek bir toplum olmasının olanaklarını da yarattı. Marx’ın kapitalizme yönelttiği bilimsel eleştiri aynı zamanda yeni bir toplumun nasıl gerçekleşeceği bilimsel temellerini de oluşturdu. Ne var ki, milliyetçiliğin egemen olduğu bir dünya da ulusal sınırları zihinlerinde aşamayanlar, eski kirliliği yeniden üretmek üzere Marxizmi kendi uluslarının yükselişinin bir aracı kılmakta gecikmediler.

Marksizm ve Ekonomizm çatışması

Marx sosyalizmi ne ulusal bir mesele ne de bir kalkınma problematiği olarak ele almıştı. Onun bilimsel tespitleri sosyalizmin kapitalizmin yarattığı temel ve çelişkiler üzerinden bir dayanışma toplumu olarak

şekilleneceği ve bunun ancak proletaryanın uluslararası dayanışması sayesinde nihai zaferine ulaşabileceği doğrultusundaydı. Bu bakış temelinde 1. Ve 2. Enternasyonaller uluslar arası örgütlenmeler olarak ortaya çıktılar. Ancak daha Marx ve Engels'in ölümlerinin üzerinden fazla bir zaman geçmeden, onların kurduğu teorinin devrimci özü boşaltılarak, proletaryanın devrimci inisiyatifini bir kenara koyan, sosyalizmin üretici güçlerin gelişmesinin kendiliğinden bir sonucu olacağı ekonomist anlayışı 2. Enternasyonuali teslim aldı. Haliyle bu, daha sonra açık biçimler kazanacak olsa da burjuvazinin iktidarını örtülü olarak ebedi ilan etmek anlamına geliyordu.

Lenin emperyalizm çağıyla birlikte üretici güçlerin gelişme düzeyinin bir dünya devriminin gerçekleşmesi için dünya çapında yeteri kadar olgunlaşmış olduğunu ancak, çürüyen bir sistemi vurup devirecek ve yerine bir alternatifi geçirecek devrimci bir inisiyatif olmadan o sistemin çürümeye devam ederken varoluşunu sürdürebileceğini, bunun için de proletaryanın öncü partisinin ortaya koyacağı devrimci inisiyatifin can alıcı sorunu oluşturduğunu söyleyerek 2. Enternasyonuali boğulmaya götüren ekonomizm kabuğunda, Rus devriminin geçebileceği kadar bir delik açmayı başarırken, ekonomizmin esiri olmuş işçi partileri yıkıma giden burjuvazinin yeniden nefes almasını ve iktidarını sürdürmesini sağlayan sosyal demokrat partilere dönüştüler.

Ne var ki Rus devrimi konusunda Lenin'in, "Biz başlayacağız Avrupa tamamlayacak" tespiti tam tersi olarak tecelli etti. Avrupa devrimi yenilgiye uğrarken Rus devrimi korkunç bir emperyalist kuşatma ve saldırı altına girdi. Sönmek üzere kurgulanacağı söylenen sosyalist devlet bu kuşatma altında bürokratik tekeli bir yapı kazandı ve sosyalizm Sovyetler Birliğinin kalkınması teorisine dönüştü. 2. Enternasyonuali ekonomizmi bu kez de burjuvazinin ortadan kaldırıldığı ama proletaryanın da iktidar olamadığı özgül bir durumda sosyalizm teorisine egemen hale geldi. Lenin'in ekonomizmde açmış olduğu delik böylece yeniden kapanmış oldu. Bu niteliği ile proletaryanın devrimci enerjisi de hızla tükenirken sistemin yaşaması artık bütünüyle bürokrasinin marifetlerine kalmış oldu. O da sistemi nihayetinde egemen olan kapitalist sisteme entegre etmekten başka bir yere çıkamadı.

68 isyanı ve Marxizmin yenilenmesi

Ekonomizme yenik düşen sosyalizm hareketinin kimi ülkelerde iktidarı kazanması, ulusal kurtuluş mücadelelerinde etkinlik sağlaması yer yer emperyalist kuşatmada gedikler açmış olsa da, geçici cazibeler yaratmanın ötesine geçip insanlığın, “*işte kurtuluşumuz burada!*” deyip yönelebileceği bir sistem olma özelliğini kazanmasına olanak sağlamamıştır. Bir yandan sosyalizmin bu deformasyonu diğer yandan kapitalizmin insanlığı bunaltmaya devam etmesi haliyle yeni arayışların ortaya çıkmasına yol açmaktaydı. Kurumsallaşan ve eski sistemin birçok kirliliğini kendisiyle birlikte yeniden üretmeye devam eden “sosyalist-komünist” partilerin ve iktidarların dışında hem teori hem de pratik anlamda bir başka hareket 60’lı yıllarda uç vermeye başladı. Sosyalist hareketin kendi içindeki çelişkilerin arasından hem kapitalizme hem bürokratikleşen sosyalizme isyan olarak 68 hareketi yükseldi. Her iki kesim de doğru bir biçimde bu hareketi kendisine karşı görerek engellemek için ne gerekiyorsa yaptı. 68 hareketi bu iki taraflı saldırı karşısında dünya çapında yeni bir enternasyonale yol açma şansına kavuşamadı. Ama kapitalizmin yaşanacak bir dünya olmadığı gibi insanlığı tümünden bir yok oluşa sürüklediği ve karşısındaki tek seçeneğin de bürokratik rejimler olmadığını insanlığa anlattı. 68 bir iktidar üretmese de ondan sonraki tüm dönemleri etkileyecek yeni bir devrimci kültür üretti. Bunun bu kadar büyük bir önemi olduğu o zaman yeterince anlaşılmamıştı. Şimdi bürokratik rejimlerin çöküşünün ardından o zaman yaratılan değerlerin bugünün kurtuluş yolunun açılmasına olanak sağlayacak mahiyette olduğu daha iyi görülür hale geldi. İnsanlık yeniden, var olabilmiş olanların hepsinin eleştirisi olarak “**yeni bir dünyanın mümkün olduğuna**” şimdi daha fazla inanıyor ve bunun için dünyanın dört bir yanında mücadele atılıyor.

Kapitalizmin geçici zaferi ve yeniden isyan

Sosyalizm adına atılan adımların ekonomizm içinde boğulup gitmesi proletaryanın saflarından yükselen sosyal demokrasinin kapitalizme verdiği destek sayesinde ekonomizm tam teslimiyete ilerlerken kapitalizm de neoliberal politikalarla dünyanın tam bir talanına girişti. “Sosyalizmin” çöküşü kapitalizme bir zaman için ideolojik ve politik hegemonya sağladığı gibi, dünyanın yeniden paylaşımı çerçevesinde kapitalizmin

kendisini yeniden üretmesine de fırsat verdi. Burjuva ideologları cüretle **“pazarın sihirli elinin her şeyi en iyi biçimde düzenleyeceğini, her türlü devlet müdahalesinin yıkılmaya mahkûm önünüzde ait olduğunu ve kapitalizmden öteye başka bir tarihin mümkün olmayacağını”** ilan ederek, **“tarihin sonu geldi”** (Fukuyama) dediler. Ancak bu teorinin ortaya atılmasının üzerinden 20 yıl geçmeden hayat onun iflasını ilan etti. **“Pazarın sihirli eli”**nin 2007 kriziyle birlikte, 1929 krizinden daha büyük olduğu tüm burjuva iktisatçıları tarafından kabul edilen bir yıkım tehlikesini kapının önüne getirdiği görüldü ve her türlü devlet müdahalesini komünizm diye lanetlemiş olanlar **“devlet müdahalesi olmazsa bu bir yıkım olur”**(yine Fukuyama!) diyerek, hükümetlerin ve Merkez bankalarının pazara nizam vermesini istediler ve öyle de yaptılar. Kapitalizmin bu kendi kendini çürüten adımları kurduğu ideolojik hegemonyayı da paramparça etti ve dünyanın dört bir yanında kapitalizmin hayatı kendilerine çekilmez kıldığı insanların neredeyse zincirleme bir reaksiyon içinde isyanlarına yol açtı. Sadece krizin daha ağır etkiler yarattığı çevre ülkelerinde değil metropollerde de isyanlar birbirini izledi. İniş çıkışlar gösteriyor olsa da gün geçmiyor ki, dünyanın yeni bir bölgesinden isyan haberleri gelmesin. Kapitalizm dünyayı öylesine birleştirdi, öylesine bir iletişim içine soktu ki, artık sadece sermaye değil, isyancılar da günlük olarak birbirleriyle ilişki içinde isyanı ortaklaştırıyorlar. Zamanın ruhunu oluşturan **isyan** bir yerde söndürülür gibi olurken diğer bir taraftan taşınanla yeniden canlanıyor ve bu zincirleme reaksiyon yeni bir dünyaya ulaşmaya kadar da kesilmeyeceğini her gün kanıtlamaya devam ediyor.

Türkiye’de ölü toprağını atıyor!

Ekonomizmin ağır belirlemeleri altında şekillenmiş ve dünyadaki parçalanmaya göre kendi içinde parçalanmış olan Türkiye sosyalist hareketi 12 Eylül darbesi ve “dünya sosyalizminin” yıkılışının ardından devrimci enerjisini büyük ölçüde yitirdi ve işçi sınıfıyla zaten zayıf olan bağlarını daha da kaybetti. Dünyanın birçok bölgesi neoliberalizme karşı zamanın isyan ruhuyla dolup taşarken ve Kürt ulusu özgürlük için 30 yıldan beri bin bir fedakârlıkla bir mücadele sürdürürken sosyalist hareket kendisine ancak marjda bir yer bulabiliyordu. Sadece sosyalist hareket değil, her türlü muhalefet hareketi de enerjisi yitirmiş, iktidar muhalefet görevini de kendi üstüne almış gibi davranıyordu.

Neoliberalizm tüm dünyada muazzam değişikliklere yol açarken, Türkiye'yi de ağırlıklı olarak bir kır toplumu iken dörtte üçünün şehirlerde yaşadığı yeni bir demografiye ve bunun ürettiğı yeni sosyal ilişkilere sürüklemişti. Kırdan parçalanmış olarak nispeten daha az etkin olarak varlığını sürdüren muhafazakârlık muazzam güçlerle kente taşınıp örgütlülük kazanınca yepyeni bir politik tabakanın da öne çıkmasına imkan sağlamıştı. Tam bu dönemde dünya dengelerindeki değişime uygun olarak Ortadoęu'ya yeniden şekil vermekte olan ABD Emperyalizminin ihtiyaç duyduğu işbirlikçiliğe uyumlu siyasal İslam için Türkiye model olarak seçildiğinde AKP'nin yeni sosyal doku üzerinde hızla yükselmesinin bütün imkânları bir araya gelmiş oldu. Bu AKP'ye on yıllık rahat bir iktidar dönemi sunarken sosyalistler de dahil her türlü muhalefeti önemsizleştirebildi.

Kuskusuz sosyalistlerin böylesine marjinal bir konuma sürüklenmeleri sadece emperyalizmin ve sosyal dokunun değişiminin eseri değildi. Tarihsel olarak yıkılmış olan ekonomizmden gelen etkilenmeler son derece sekter anlayışlar çerçevesinde parçalanmaları getirmişken bir de Kemalizm illetinden de güçlü bir biçimde etkilenmeler, tüm dünyada yeni gelişmekte olan sosyalist demokrasi çerçevesinde yeni bir başlangıcın yapılabilmesinin önüne geçmekteydi. Milliyetçiliğin bu etkin konumu Kürt özgürlük hareketinin izole edilmesi için egemen sınıf tarafından yoğunlaştırılarak kullanılırken, zaafı sol da özünde kendini tecride sürükleyen sosyal şovenizm olarak nasibini alıyordu. Sınıf mücadelesinin böylesine zayıfladığı ortamda sınıf politikası bir kesim sola da yeni politik tabakanın (AKP) devleti demokratikleştirmesine katkıda bulunmak olarak görünmeye başladı. Ve kendi içlerinde çelişkiler taşıyanlar da özde tam anlamıyla devlet destekçisi akımlara dönüştüler.

Yıllar bir önceki dönemin karakteristikleriyle şekillenmiş anlayış ve örgütlenmelerin hayatın önümüze diktiğı sorunlara yanıt üretmediğini gün be gün kanıtlamaktaydı. Eskinin devamı olan hangi yapı öne çıkmaya kalkışsa kısa bir süre sonra kendi ağırlığını taşıyamayan bir su damlası gibi bölünüp iddialarının altında kalıyordu. Bu nedenle solda hiçbir girişim başarılı olamadı.

Hoş geldin isyan!

Sosyalist hareketin bir kesimi Kürt özgürlük hareketiyle enternasyonalist dayanışma içinde şoven ortama karşı direnmeye çalışırken, egemen olan milliyetçi ve muhafazakar ortama uyum göstererek kendisine hayat olanı bulmaya çalışan bir kesimin varlığı sosyalist hareketin marjdan kurtulmasına bir başka negatif katkıyı getirmekteydi. Bu yapı içerisindeki sol'un yaptığı çağrılara yığınlar önemli bir yanıt vermezken Gezi Parkındaki 12 ağacın kesilmesine itiraz eden gençlerin çağrısı Haziran isyanına yol açtı. Solun ve hatta tüm diğer muhaliflerin de o zamana kadar asla başaramadığı muazzam bir hareketlilik yeni biçimler içerisinde ve kesintiye uğramaksızın Türkiye'nin hayatına damgasını bıraktı. Sanal ve reel mekânı birleştiren, sivil itaatsizliği öne çıkaran, devletin yaptığı bütün provokasyonlara rağmen meşruiyet çizgisini kaybetmeyen, kendisine yeni bir ilişkiler dizgesi arayan bir hareket birden tüm Türkiye sathını sardı.

Dünya'da gün be gün hâkimiyetini göstermeye başlamış olan zamanın ruhu isyan var olan sosyalist örgütlerin dışından ama onları da sararak yığınları meydanlara taşıdı. Sanki 68 elli yıl sonra dünyanın bambaşka koşullarında tekrarlanmaktaydı. Yepyeni kitleler, eski ilişkilerin ve anlayışların dışından yeni bir dünyayı yaratmaya yönelik olarak hayata müdahale etmekteydiler. 68 de sadece kapitalizme değil eskide kalan her şeye birden isyandı ve eskiler onu denetlemeye, kendi bildikleri yola sıkıya çalıştıkça dışına itilmişler, onlar sadece kendilerinin yarattığı akıntının içinde olma ferasetini gösterebilen eskileri de kendileriyle birlikte dönüştürerek yollarına devam etmişlerdi.

Şimdi Haziran İsyanı böyle bir imkânı Türkiye'nin önüne yeniden getirmiş bulunuyor. Bu harekete egemen olmaya kalkışmadan, onun yarattığı akıntıyı kesintiye uğratacak hiçbir yola başvurmadan, onun bir parçası olmak için, onun eski olan her şeyi dönüştürmesine katkıda bulunacak bir davranış hattını benimsemek gerekiyor. Muhalefetin tümünü olduğu gibi sosyalist hareketi de marjdan çıkarıp siyaset alanının et etkin kürsüsüne yerleştirecek olan böyle devrimci bir isyan hattıdır.

Hoş geldin isyan!

Mahir Sayın, Basel 19.09.2013